

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2012 október Interjú

„Jaj annak, akit a kormány »meghív egy teára«” – Xue Yanpinnal beszélget Váradi Júlia

2012-ben váratlanul a leghíresebb 20. századi kínai íróról elnevezett Lao She-díjjal tüntették ki a kortárs kínai irodalom meghatározó alakját, Xue Yanpint. Pedig mindaddig enyhén szólva nem tartozott a kínai kormány kedveltjei közé. Bizarr és megdöbbentő döntés, hogy épp a kulturális forradalom által üdözött és öngyilkosságba menekült íróról elnevezett díjjal jutalmazták legfrissebb kötetét, amelynek témája a múlt és a jelen összeütközése a pekingi hétköznapokban. Pedig a kínai hatóságok köztudomásúan nem kedvelik, sőt nem is igen tűrik a közelmúlttal való nyílt szembenézést. Xue Yanpin ugyanakkor íróként és könyvkiadóként saját bevallása szerint és a kritikusai értékelése szerint is leghívebb követője a hatalommal bátran szembeszálló Lao Shének.

Xue Yanping kamaszkorától írónak készült. Eddig 11 könyve jelent meg Kínában. A most 54 éves író élete és írói munkássága is szorosan kötődik Pekinghez. Ahogy annak idején Lao She, ő is azt a jellegzetes kínai dialektust használja regényeiben, amelyet a főváros egyik karakteres negyedében beszélnek. Xue apja katonatiszt volt, s mivel a kormány egyik magas rangú tisztviselőjeként a nukleáris programban vett részt, nagyon erősen tiltakozott az ellen, hogy a lányából író legyen, mert féltette őt is és saját magát is. Annak ugyanis súlyos következményei voltak (lehetnek ma is) Kínában, ha valaki őszintén megírja a véleményét. Hosszú és könyörgő hangú levélben kérte Xuét, hogy inkább válasszon más pályát, legyen orvos vagy ügyvéd, csak író ne. De a 17 éves lány hallani sem akart más foglalkozásról. Ahogy a vele készült beszélgetésből kiderül, apja többet tudott és sejtett a várható jövőről, hisz Kínában íróként, ráadásul őszinte és jó íróként, sőt könyvkiadóként élni rendkívüli nehézségeket rejt.

– *Ahogy többektől megtudtam, az a könyvkiadó (a neve nagyjából annyit jelent, hogy „Művészet és Irodalom”), amelynek vezetője és főszerkesztője, igen jelentős szerepet tölt be a kínai kulturális közéletben. Miközben arról is hallottam, hogy komoly nehézségekkel küzd nemcsak íróként, de könyvkiadóként is. Ki és miért támadja?*

– A hatalom bizonyára nagyon fontosnak tartja a mi könyvkiadónkat, amely igen széles körben ismert. A kínai irodalom fontosabb szereplői közül, azt hiszem, szinte mindenki tud róla.

– *Az pedig nem lehet kevés egy akkora országban, mint Kína...*

– Mivel sok szépirodalmi, filozófiai, történelmi tematikájú könyvet jelentetünk meg, s lehetőleg

mindig olyat, ami az olvasókat személyesen megérinti, igen nagy az érdeklődés a kiadványaink iránt. Régóta vagyok a könyvkiadó élén. S azóta, hogy átvettem a vezetését, arra törekszem, hogy lehetőleg kritikus hangú, nyitott gondolkodású szerzők műveit jelentsem meg, akik meg merik írni a véleményüket. Emellett sok nyugati – európai és amerikai – filozófus és író műveit is kiadjuk. Olyanokét, akik korábban ismeretlenek voltak nálunk.

– *Érdekes, amit mond, ugyanis nálunk az a hír járja, hogy Kínában nemigen engedik a nyílt kritikát. Ezek szerint ez nem igaz?*

– De, jók az információi. Nagyon szigorú szabályok kötik a könyvkiadókat tartalmi, formai, stílusbeli kérdéseket illetően. Ezért aztán számtalanszor előfordul, hogy bizonyos tartalmakat ki kell hagynunk a megjelenő könyvekből. Csakhogy mi sem vagyunk már mai gyerekek. Elég sok trükköt tanultunk az évek során, amelyek segítségével valahogy sikerül néha győzedelmeskednünk. Például a keményebb mondanivalójú könyveket olyankor jelentetjük meg, amikor a kormány tagjai épp szabadságra mennek, olyankor kevesebb az esély a tiltásra.

– *Igazi veszélyt is jelenthet egy-egy olyan könyv kiadása, amellyel a hatalom nem ért egyet?*

– Igen. Van is példám arra, amikor néhány éve kiadtam a kínai rendőrségről szóló, igen kemény kritikai hangvételű könyvet, amelyben bemutattuk azokat a vezető rendőröket – több mint százat –, akiket börtönbe csuktak ilyen-olyan okból. Alaposan megbüntettek érte, mondván, hogy az ilyesmit legfeljebb egy újságcikkben szabad megszéllőztetni, óvatosan, de nem egy vastag kötetben.

– *Mi volt a büntetése?*

– Egy évre felfüggesztettek, és arra kényszerítettek, hogy önkritikus újságcikkeket írjak, amelyekben beismerem, hogy bűnt követtem el. Többször is le kellett írnom – mint a gyerekeknek az iskolában –, hogy rosszat tettem, helytelenül cselekedtem, mert kiadtam egy olyan könyvet, amit nem szabadott volna.

– *Ezt hogy bírta megtenni?*

– Muszáj volt. Nem tehettem mást.

– *Mi történt volna, ha megtagadja a követelésüket?*

– Soha többé nem kerülhettem volna vissza a kiadóhoz, pedig tudtam, milyen fontos az a munka, amit ott végeztem. És hogy még mennyi jó könyvet szeretnék megjelentetni.

– *Gondolom, miután visszakerült, még alaposabban figyelték, hogy mit csinál.*

– Természetesen attól kezdve sokkal élesebb szemmel nézték a kiadványainkat, de én ehhez már egész fiatalon hozzászoktam, mert mindig is sok „baj” volt velem. Elég gyakran voltak konfliktusaim.

– *És a visszakerülése után már „jól viselkedett”?*

– Hamarosan újabb büntetést kaptam, akkor már nem kifejezetten politikai okból. Egy kiváló szerző munkáját adtam ki a kínai szexuális szokásokról. Korábban nem került a kínai olvasók kezébe ez a remek könyv, mert a kínai társadalom rendkívül prűd. Az ilyen típusú könyveket a kormány tiltotta. Én mégis úgy éreztem, nagy-nagy szükség van arra, hogy végre az olvasók találkozhassanak ilyen irodalommal is. Nem is tudom igazán, mi ütött belém, pedig tudtam,

hogy meg fognak büntetni, de megérte, mert a könyv tízezer példányban kikerült az olvasókhöz. Aztán betiltották.

– *Kínában egyáltalán nem beszélnek nyíltan a szexről?*

– Azt nem mondom, mert az iskolában vannak felvilágosító órák, és a felnőttek számára sem tabu téma a szex, vannak elég durva éjszakai bárók, és beszélnek is ilyesmiről. De a nyomtatásban megjelenő szöveg esetében sokkal szigorúbbak a szabályok. Legyen szó bármiről, politikáról, az emberek magánéletéről, történelemről stb. Még a szépirodalmi művek esetében is nagyon kell vigyázni. Az én legutóbbi regényemben, a *Glass* (Üveg) című könyvben például igen sok szó esik a szexről. De mivel ez nem tényirodalom, ha ügyesen használom a nyelvi eszközöket ahhoz, hogy csak sejtessen, mire gondolok, akkor megúszhatom. Ez történt most is, sőt erre a könyvemre kaptam meg a Lao She-díjat.

– *De ha nem vigyázott volna, ezért is megbüntetik?*

– Nem. Ilyen esetben nem az író, hanem a kiadót vádolják. De úgy tűnik, nem lett baj belőle. Egyébként az utóbbi években valamelyest nyitottabbá vált a társadalom, olykor látszottak apró megnyilvánulásai egy demokratizálódási folyamatnak. Mostanában újra sok rémes dolog történik, hullámokban fordul vissza a politika a korábbi állapotba. 2000 óta valahogy újra zárulnak a kapuk. Épp most kaptam híreket otthonról arról, hogy a párt (nálunk, ugye, a kommunista párt az egyetlen!) új szabályokat dolgozott ki a büntethetőséget illetően. Ez azt jelenti, hogy bárkit elítélhetnek akár fél évre is, ha csak feltételezik, hogy elkövetett valamit. Ez szörnyű.

– *Akkor is, ha nincs rá egyértelmű bizonyítékuk?*

– Igen, elég, hogy valakire gyanakszanak, azonnal letartóztathatják és börtönbe csukhatják. Ez egy egészen új szabály, amit nagyon sokan elleneznek.

– *És mennyire adnak ennek hangot? Emlékszem, amikor Liu Hsziao-pónak 2010-ben Nobel-békedíjat adtak, miközben politikai bűnökért börtönben ült, és nemhogy nem vehette át a békedíjat, de még a családja se mehetett ki Norvégiába. De jól tudom, hogy akkor azért voltak tiltakozások Kínában is?*

– Áh, nem volt jelentős tiltakozás, és főleg senki sem ért el semmit. Liu most is börtönben van. A kínai kormányt egyáltalán nem érdekli, hogy ki mit gondol a világ más országaiban, s hogy valaki Nobel-díjat kap-e. Ez nem számít. Sőt. Ezért aztán igazán elenyésző az olyan jelenségek száma, amikor bárki is szembe merne menni a hatalommal. A kínai vezetők nagyon erősek, és biztosan ülnek a székükben. Pontosan lehet tudni, milyen veszélyekkel járhat, ha valaki a nemtetszését próbálja kifejezni. A médiában, főleg a televízióban mindennap többször is megerősítik, hogy mit és hogyan kell és szabad gondolni Kínában, így senkinek sem lehet kétsége afelől, hogy mihez tartsa magát.

– *Semmiféle titkos irodalom, földalatti mozgalom, ellenállás nem létezik?*

– Én egyetlenegy olyan lapról tudok, amelyben alternatív vélemények is megjelennek, de senki nem tudja megfejtetni, hogy maradt máig életben. Azt gyanítom, hogy külföldről kapnak segítséget, vagy talán nem is Kínában készül az újság, csak valakik becsempészik. Mert az emberek nagyon jól tudják, milyen következményekkel járhat az ilyesmi.

– *Hogyan tudnak hozzájutni az olvasók az ilyen olvasmányhoz?*

– Hát nem nyilvános üzletekben, csakis baráti terjesztés által, nagyon nagy titokban. Ez persze nem jelenti azt, hogy nem lehet kritikát gyakorolni afőlött, amit a kormány tesz, de ahhoz egyrészt tapasztaltnak kell lenni, másrészt olyan pozíciót kell elfoglalni, amelyben már hosszú évek óta bizonyította az illető a lojalitását.

– *Abból nem lehet baja, hogy most ebben a beszélgetésünkben, amely meg fog jelenni egy magyar folyóiratban, ilyen kritikusan nyilatkozik Kínáról? Mi lesz, ha, mondjuk, a kínai követségről valakinek a kezébe kerül ez a cikk?*

– Nem, attól nem félek, hogy emiatt bajba kerülhetek. Hiszen oly sok kínai honfitársam van külföldön, és annyian beszélnek sok mindent Kínáról. Egyszerűen lehetetlen ennek utánajárni, ezért aztán nem is foglalkoznak az ilyesmivel otthon Kínában. Csakis azzal, ami a határokon belül történik. Persze olykor-olykor előfordul, hogy valami kitudódik, és akkor – ez egy ismert fordulat – „a kormány meghív egy teára”. Jaj, annak, akit a kormány teára hív. Ez azt jelenti, hogy legközelebb majd nagyon meggondolja az ember, merészeljen-e bármi rosszat mondani a kínai vezetésről, mert abból nagy baj lehet. De keveseket „hívnek teára” ilyesmiért, ugyanis nem jut el hozzánk.

– *Biztosan tudja, hogy éppen most látható Budapesten a világszerte ismert Ai Wei Wei 1980 és 1990 között készített New York-i fotóiból rendezett kiállítás. Úgy tudjuk, őt, aki a nagyon kevés ellenálló, alternatív művész közé tartozik, Kínában jelenleg is fogva tartják. Mit tud róla, és mit gondol erről az egészről?*

– Ai Wei Wei kiállítását láttam. Ő Kínában fontos és jól ismert művész. Ennek egyik oka a különös helye a közéletben. Egyébként az apja is nagyon híres költő volt. Ai Wei Weinek jelentős befolyása van Kínában, nagyon határozottan és bátran lép fel a kormányzattal szemben, folyamatosan hangot ad annak, hogy az egyetlen lehetőség az emberek számára a demokrácia. Ezért is van házi őrizetben – persze nem ő az egyetlen, akit az ilyen véleményért lecsuktak. De hát nem sokra mennek vele, mert ez úgysem változtatja meg az ő és a hozzá hasonlók gondolkodását. A gondolatokat nem lehet bebörtönözni.

– *Látta-e az ugyancsak Magyarországon bemutatott hatalmas kínai „hivatalos” művészeti kiállítást a Szépművészeti Múzeumban?*

– Nem. Nem néztem meg, mert a kiállítást hirdető plakáton szereplő képet jól ismerem. Ez egy rendkívül népszerű festmény Kínában, a festő hivatalosan nagyon elismert. Az én értelmezésemben ezek a festők jó kézügyességgel festenek, de a művészeti szellemiségük, a műveik tartalma gyakran üres. Ezen a festményen például az adott acélöntő munkás alakja jó technikával van megfestve, de az arcán nincsen semmiféle érzelem, teljesen üres, jelentés nélküli arc. Tudomásom szerint az egész válogatás ilyen jellegű munkákat tartalmazott. Az ilyesmi engem egyáltalán nem érdekel. Miközben a mai kínai művészet, különösen a festészet nagyon gyorsan fejlődik, a többi művészeti területnél is gyorsabban. Igazán sok színvonalas, gazdag gondolatvilágú festő van. Az említett kép, illetve stílus csak az egyik része a kínai kortárs művészetnek. Hogy miért épp ezek a képek kerültek ide, annak a hátteréről, a képek válogatási módjáról nem tudok semmit.

– *A könyveiből az derül ki, hogy nem látja valami fényesnek a kínaiak mindennapjait, a fiatalok jövőjét és az idősek helyzetét. Nincs kitörési pont. Pekingben, az egyik belső negyedben játszódó regényében az ott lakók még mindig úgy élnek a főváros közepén, mint ahogy egy-két évszázaddal korábban a falvakban éltek.*

– Igen, a *Glass*-ban például a hutongokban élőkről írok, ez a fővárosban is található, szűk

utcácskákból, viszonylag kicsi házakból álló zárt lakóegység, ahol hagyományos életvitelt folytató kis közösségek laknak, több generáció együtt, összezárva és egymásra utalva. A pekingi hutong a Tiltott Város közvetlen közelében található, ettől még különlegesebb, mint másutt. Az étkezési szokásaiktól a mindennapi tevékenységeikig szinte semmiben nem szakítottak a hagyományaikkal. Mintha nem ment volna előre a világ körülöttük. A nyelvet is úgy használják, ahogy évszázadokkal ezelőtt. Egészen speciális dialektust beszélnek.

– *Saját tapasztalatokra építve írta ezt a regényét?*

– Igen. Én magam is egy hutongban születtem, ott voltam gyerek. Apám a kormánynak dolgozott, az 1960-as években az atombombaprogram egyik vezető tisztségviselőjeként. Ez nem jelentette azt, hogy mi nagy jólétben éltünk volna. Ő ma is ott lakik egyébként, persze nyugdíjas, nemsokára 86 éves lesz.

– *Ő ma hogy látja a kínai vezetést?*

– Nagyon-nagyon kritikus a kormánnyal szemben, de csak szép csöndben. Anyám nélkül, aki nemrég halt meg, nagyon magányos és boldogtalan, pedig négy testvérem van, de mindenki elég elfoglalt.

– *Milyen volt az a hutong, ahol felnőttek?*

– Úgy kell elképzelni, hogy van egy kicsi belső udvar, amit mind a négy oldalán házak vesznek körül. A nap besüt az udvarra, így szép virágok nyílnak a kertecske közepén. És az emberek mind látják egymást.

– *Elsősorban szegényebb családok lakják a hutongokat?*

– Szegények, gazdagabbak, közepesen jómódúak, mindenféle családok. És többnyire jó a viszony közöttük, mert kénytelenek egymással megegyezni. Annyira össze vannak zárva. Emlékszem, hogy velünk szemben egy nagyon híres doktor lakott, a szomszédban pedig egy gazdag üzletember. És pontosan tudtuk, ki mikor ebédel, mikor mos vagy mikor megy aludni. És persze naponta többször is üdvözöltük egymást. Ha valaki kijött a házból, a többiek látták.

– *Ma ez ugyanígy van?*

– Nem, nem egészen. A hutongok élete, ahogy olyan sok minden, nagyon sokat változott. Épp arról írok a regényemben, hogy hogyan kezdett megnyílni egy kicsit ez a zárt kínai világ a hetvenes évek második felében.

– *Gondolom, a kulturális forradalom lezárultával az élet gyökeresen megváltozott Kínában.*

– Nagyon is. Én addig arra voltam kényszerítve, hogy vidéken mezőgazdasági munkát végezzek. Hiába akartam egyetemre menni a középiskola után, nem engedtek. Parasztok tanítottak bennünket az állattartásra, takarmánytermesztésre és sok olyasmire, amiről fogalmam sem volt. Végül is nem volt olyan szörnyű, de sokra nem mentem vele.

– *Hol laktak a vidékre száműzött fiatalok?*

– Építettek erre a célra egy nagyon primitív falut, ami barakkokból állt, sokágyas termekkel. Ezekben aludtunk. Hónapokon keresztül nem mehettünk haza, nem láthattuk a családjunkat, a szüleinket. Nagyon nehéz, de egyúttal rendkívül érdekes időszak volt, amiről aztán később ugyancsak könyvet írtam.

– *Miközben arra vágyott, hogy végre egyetemre járhasson. Mit akart tanulni?*

– Mindig is irodalmat szerettem volna tanulni. Már kisgyerek koromban nagyon-nagyon szerettem olvasni, aztán gondolkodni azon, amit olvastam. Aztán 1978-ban végre visszamehettem Pekingbe, levizsgáztam, ami nem volt könnyű, és felvettek az egyetemre. Ott nagyon sok jó dolog történt velem. Mert, ugye, a kulturális forradalom vége egyúttal a nyitást jelentette. Szerencsémre én ahhoz a generációhoz tartozom, amely ezt a nyitást közvetlen közelről, a humán tudományok segítségével élhette át. A professzoraink felnyitották a szemünket. Nyugati szerzőket olvashattunk. És ez teljesen megváltoztatta a gondolkodásunkat. Az egész kínai kultúra kinyílt számunkra, és ezzel együtt az európai kultúrához is közelebb kerülhettünk.

– *Mikor kezdett írni?*

– Csak a kilencvenes évek legelején, pedig már középiskolásként elhatároztam, hogy író leszek. De apám és a tanárom lebeszélte róla. Azt mondták, hogy írónak lenni nagyon nehéz és veszélyes dolog. Apám könnyögött, hogy ne legyek író. Hogy a siker elérhetetlen. Én ugyan nem hittem nekik, de vártam egy ideig. Még az egyetem után sem kezdtem írni, hanem évekig tanítottam, amire egyébként a diplomám alapján kényszerítettek is. Csak később, amikor egy másik egyetemet is elvégeztem, ahol kifejezetten szépírást tanítottak, akkor merészkedtem az írás közelébe.

– *Miről szólt az első könyve?*

– 1990-ben jelent meg az első regényem, ami egy nagy szerelemről szólt. Ma már azt gondolom, nem volt túl érdekes könyv, bár épp a közelmúltban láttam, hogy a középiskolások kötelező olvasmányainak listájára került. Azóta alapvetően megváltozott az írói stílusom. Akkoriban női megközelítésből tekintettem a világra. Nagyon nőies, finom, érzékeny stílusban próbáltam írni, és ez néha sikerült. De aztán egyszer csak teljesen megváltoztam, kemény, férfias hang szólalt meg belőlem, és azt a hangot használtam a könyveimben is. Valaki nemrég azt kérdezte tőlem, hogy az európai irodalomban szerintem kihez áll a legközelebb a stílusom. Sokáig gondolkodtam, mára megszületett a – talán nagyképű – válaszom: Balzachoz. Az, hogy ő oly sokféle életfelfogású szereplő lelkébe, személyiségébe volt képes belehelyezkedni, meg hogy olyan nagy jellemesort tudott felfesteni, mindez hozzám nagyon közel áll. Én is ezt a nagy színskálát szeretem. És igyekszem sokféle helyzetben mozgatni a szereplőimet.

– *Az hogyan lehet, hogy a büntetése ellenére megkaphatta ezt a rendkívül nagy elismerést?*

– A díjat a regényemre kaptam, a büntetést meg könyvkiadói minőségemben. Ez két teljesen különböző dolog. A büntetést valami konkrét dologért kapja az ember, ez a politika játéka, és sohasem tudhatjuk, mi az éppen, amiért büntetés jár. A művészet értéke viszont állandó. Ha valaki elismerésre méltót hoz létre, van rá esélye, hogy megjutalmazzák. Kínában ez így működik.

– *A kínai emberek – ahogy erre a Glass című könyvében is oly sokat utal – értelemszerűen sokkal közelebb élnek egymáshoz fizikailag és ezáltal lelki, szellemi kapcsolatukat tekintve is, mint mondjuk mi Európában. Sokkal többet tudnak egymásról. Ennek a közelségnek bizonyára nagy szerepe van a kínai világlátásban, a szokásokban, a mindennapokban. Ugye, ez nagyon komolyan foglalkoztatja íróként?*

– Igen, ez az egyik legérdekesebb dolog a mi társadalmunkban. Mi minden következik abból, hogy ilyen sokan vagyunk? Az egyik fontos következmény, hogy erre vonatkozóan vannak

szigorú szabályok. Emlékszem például, hogy gyerekkoromban abban a hutongban, ahol laktunk, a velünk átellenben lévő házban egy gyönyörű fiatal nő lakott a kisfiával és a férjével. Minden este, meghatározott időben az asszony kilépett a házból és elment. A férje és a fia ott álltak az ajtóban, és kicsit szomorú arccal elbúcsúztak tőle. Amikor megkérdeztem a mamámat, hová megy az a néni, azt válaszolta, hogy még kicsi vagyok, ezt nem érthetem, és ne is kérdezzem többet. Végül is aztán sokkal később megtudtam, hogy a férje impotens lett, és így aztán a nő egy másik férfinál tölti az éjszakát. Ezt rajtam kívül mindenki tudta az udvarunkat körülvevő házak lakói közül. És mindenki követte azt a szigorú helyi szabályt, miszerint tudjuk, elfogadjuk, de nem beszélünk róla.

– *Ha már ezt a témát szóba hozta: nálunk Európában mostanában különösen nagy vita zajlik a női és férfi szerepekről. Ki a döntéshozó, kinek vannak jogai a másikkal szemben, mennyire működik az egyenjogúság stb. Kínában mi a helyzet? A nők és a férfiak szerepeit, megítélését, feladatmegosztását satöbbit illetően?*

– Ebben a tekintetben változott ugyan a kínai társadalom, de azért sok mindenben ugyanazok a szabályok működnek, mint régen. Mao 1949-ben azt mondta ugyan, hogy mivel a lakosság nagyjából ötven százaléka nő, ezért az ország fele a nőké. De a valóságban természetesen ez egyáltalán nem volt így. Kína kifejezetten férfiközpontú társadalom volt, és nagyrészt ma is az. Ez többek közt azt jelenti, hogy egy nőnek ma is sokkal nehezebb álláshoz jutnia, mint egy férfinak.

– *Kevesebbet is kap ugyanazért a munkáért?*

– Azt nem mondanám. De eleve nem tud könnyen elhelyezkedni. Különösen a fővároson kívül. Ha egyszer már van munkája, akkor nincs különbség a férfi és a nő keresete között.

– *Mennyire vannak jelen a nők a politikai szcénában?*

– Sokkal kevésbé, mint korábban. Érdekes módon Mao idején több nő volt a döntéshozásban, mint ma. Ahol ma is sok a nő, az a hadsereg. Ez régi bevett szokás Kínában, hogy nők is szeretnek katonai egyenruhát ölteni. De például a kínai igazságszolgáltatásban alig talál nőket.

– *Visszatérve a korábbi témára: a szexuális kapcsolatokra, a házasságra: a házastársi hűségre vagy hűtlenségre hogy tekintenek Kínában?*

– Egy gazdag férfi Kínában könnyen szerez magának nőket, és ezt hallgatólagosan el is fogadják. Egyet, kettőt, akár hármat is elnéznek neki. A nők esetében ez sokkal kevésbé lehetséges. Ami a szexuális kapcsolatok nyitottságát illeti, abban a fiatalok ma lényegesen szabadabbak, mint korábban. Főleg a nagyvárosokban.

– *Mi a helyzet ma a gyerekszüléssel? Emlékszem arra, amikor néhány éve a gyerekek számát limitálták, s ha egy családban több gyerek született, akkor büntetést kellett fizetni. Ma is így van?*

– Ma a helyzet úgy változott, hogy a családok nem is szeretnék kettőnél több gyereket, de inkább csak egyet, mert az élet drágább, és nem tudják fenntartani a családot. Ma Kínában egyre kevesebb a sokgyerekes család, ha van is, legfeljebb vidéken. Ezért ma nem nő már olyan nagyon a népességszám. Egyébként vidéken minden szempontból nagyon más az élet, mint a városban, pláne a nagyobb városokhoz képest. A családok egy részének pl. Délnyugat-Kínában nincsen villanyuk, nincsen televíziójuk, nagyon szegények és nagyon távol élnek a világtól.

– *Miközben ha az ember elmegy, mondjuk, Sanghajba, azt érzékeli, hogy a legnagyobb és legfejlettebb nyugati (amerikai vagy európai) városok is vetekedhetnek vele. Ennek ismeretében különösen nagy lehet a különbség a vidék és a nagyváros között. Hogy lehet ezt áthidalni?*

– Sokszor megyek vidékre, és találkozom rettentő szegény emberekkel. Meg szoktam kérdezni tőlük, tudják-e, milyen a város, miket csinálnak ott az emberek, mit esznek, hogyan főznek, mit néznek. Sokan pontosan tudják, hogy egy másfajta világ is található ugyanabban az országban, ahol ők élnek. De amikor megkérdem, hogy szeretnék-e ők is hasonló körülmények között a nagyvárosban lakni, egyöntetűen azt válaszolják, hogy nem. Nekik ez a jó, ezt szokták meg, azzal nem tudnának mit kezdeni. Pedig tényleg nyomorognak.

– *Miről szól a következő könyve?*

– Még nem vagyok kész vele, de épp a vidéken élő emberekről szól, a vallásosságukról. Illetve egy speciális vallásról írok, amit régóta tanulmányozok. 2010-ben fél évet töltöttem egy kis faluban olyan emberek között, akik ezt a bizonyos – mesékre épülő – vallást követik. A legtöbb paraszt ember nagyon durva körülmények között él. Csak gyalog járnak, se vonatra, se semmilyen járműre nincsen pénzük, ezért egy-két kilométeres körzeten túl soha nem mennek. Állatokat tartanak, nem sokat persze, és takarmányt természetnek, meg valamennyi rizst és zöldséget. A múltban élnek. Mint évszázadokkal ezelőtt. Sokan büszkén mesélték, hogy Maót személyesen látták, mert egyszer elment ebbe a faluba. Egy kilencvenéves nénivel is megismerkedtem, akit arról az uralkodóról kérdeztem, aki négyszáz évvel ezelőtt az ő faluja melletti településen született. Amikor az uralkodó nevét említettem, a néni felnevetett, és azt mondta: „Hát épp tegnap találkoztam vele!” Vagyis sokan nem tudják megkülönböztetni a valóságot a meséktől.

– *A fiatalok sem?*

– De. Ők hátat fordítanak a vidéknek, és a városba költöznek. Ha máshová nem, akkor a legközelebbibe, ami persze nem feltétlenül nagyváros, de nem falu. Ők már másképp akarnak élni.

– *Ha egy-egy ilyen távoli, fejletlen helyre megy, hogy anyagot gyűjtsön a regényéhez, hogyan fogadják az ottaniak?*

– Nem igazán értik, hogy mit keresek ott. Hiába próbálom magyarázni, hogy érdekel az életük, csak értetlenül néznek. De szerencsére nem elutasítónak.

– *El szokta mondani, hogy regényt fog írni abból, amit tapasztal?*

– Áh, szóba sem jön, hiszen azoknak az embereknek fogalmuk sincs arról, hogy mi az az író, az írás. Nem tudnak olvasni.

– *Ha könyvet ír a kínai szegénységről, vajon nem lesz-e baja belőle? Hisz gondolom, a kínai politika nem szívesen néz szembe azzal, hogy mekkora a szegénység az országukban.*

– Még nem tudom, hogy bajom lesz-e belőle, de nem nagyon hiszem, mert a hatalomban lévők nemigen olvasnak, pláne nem olyan könyveket, amelyek az emberekről, a kínai életről szólnak. Ez a téma őket egyáltalán nem érdekli. A vidékről egyszerűen nem vesznek tudomást, legfeljebb a városi emberek sorsa kerül a látószögükbe, mert az jobban érinti a politikát. Egyszer beszélgettem egy megyei politikussal, akihez sok kicsi falu is tartozik. Amikor

megkérdeztem, tudja-e, milyen rettenetes körülmények között élnek az emberek ebben és ebben a faluban, azt mondta, hogy nem, de nem is megyek oda megnézni. Nekem más dolgom van. Tehát valószínűleg az sem fogja érdekelni őt és politikustársait, ha én alaposan megírom, amit tapasztaltam. Így van rá esélyem, hogy nem veszik észre, és nem lesz belőle semmiféle balhé.

– *Magyarországot ma hogyan ítéli meg a kínai közvélemény, a sajtó, a közpolitika?*

– Magyarországról nem nagyon beszélnek. A kínaiak számára csak kevés olyan ország van a világon, amely komoly jelentőséggel bír. A szomszédok, aztán Japán, talán Oroszország és persze Amerika. Így a kínai médiában ma alig jelenik meg Magyarország. Húsz évvel ezelőtt némileg más volt a helyzet. Akkor nagyon sok kínai jött ide, mert úgy gondolták, hogy gazdasági, üzleti szempontból érdekes hely. Mára sokan elmentek innen. Nem tudtak megélni, így más helyet keresnek maguknak. Arról nincs ismeretem, hogy a közpolitika miként vélekedik az országról, nem nagyon hallani erről. Pedig aki itt jár, tudhatja, hogy Magyarország milyen szép és izgalmas hely. Én imádok idejönni. Budapest csodás város. Csak az az érzésem, hogy a magyarok nem nagyon szeretnek feltárukozni az idegenek előtt, pláne ha az illető nem európai. Zárkóztak, és kevéssé tudnak feloldódni.

– *Talán hallott arról, hogy a magyar miniszterelnök és az egész jelenlegi magyar kormány nagy várakozással tekint Kína és Délkelet-Ázsia irányába. Sőt olyasmis is elhangzott a közelmúltban, hogy Nyugat-Európa hanyatlak, ezért nekünk sokkal inkább kínai és más ázsiai szövetségeseiket kell keresnünk. Erről mit gondol?*

– Kicsit mesészerűnek tűnik ez a jövőkép. De hát ők biztosan tudnak valamit Ázsiáról, amit én nem tudok. Mindenesetre azt javasolnám a magyar politikusoknak, hogy alaposan tanulmányozzák előbb a kínai emberek életét, amiről ezek szerint még nem tudnak eleget. Ahogy maguk a kínai politikusok sem látják tisztán, hogy hogyan élnek az emberek Kínában, úgy a külföldiek bizonyára még sokkal kevésbé.

– *Az azért látványos, ahogyan Kína gazdasága gyarapszik, ahogyan a városok hihetetlen gyorsasággal fejlődnek, ahogyan az export növekszik, a technológia robbanásszerűen változik. Ez még ilyen messziről is feltűnik.*

– Ez igaz, csak sajnos mindez a kínai lakosságból nagyon keveseket érint. Elenyésző azoknak a száma, akiknek ma jó vagy elviselhetőbb az életük. A többségé – higgye el – szörnyű.

Tetszik

Egy embernek tetszik. Legyél Te az első ismerőseid közül!

Kapcsolódó írások:

1. **„A szakmának kell kezdeményeznie” – Zoboki Gáborral beszélget Váradi Júlia** Az terjed a városban, hogy a Budai Vár teljes rekonstrukcióját,...
2. **Ne csinálj magadnak Istent... – Iványi Gáborral beszélget Váradi Júlia** – A Kövér László és Semjén Zsolt képviselők által benyújtott...
3. **„Mint a cirkuszi ló, ha pattog az ostor” – Molnár Piroskával beszélget Váradi Júlia** Ha körkérdést tennénk fel a magyar színházba járó közönségnek arról,...
4. **Váradi Júlia: Két beszélgetés az áltudományosságról** Mérő László matematikus-pszichológus: Nincsen speciálisan magyar hülyeség Sarkadi Balázs kutatóorvos:...
5. **Váradi Júlia – Három interjú – Márta István: „Se MSZP, se Fidesz...”** Márta István zeneszerző, zeneművész 1998 óta vezeti az Új...

Cimkék: Váradi Júlia